

Надалі використовують метод позиціонування можливостей і за допомогою спеціальних матриць визначають вплив можливостей і загроз на підприємство, організацію.

Таким чином, SWOT-аналіз є універсальним аналітичним інструментом, який може застосовуватися для вивчення впливу факторів зовнішнього середовища на механізм функціонування соціально-економічних систем, для подолання загроз і реалізації можливостей в інституційному розвитку як на макро- так і на мікрорівні економіки України.

Отже, на основі проведеного дослідження можна зробити висновок, що сучасний інституційний розвиток економіки України як на макро- так і на мікрорівні залежить від її реакції на вплив факторів зовнішнього середовища, котрі виступають в якості інституційних об'єктів і взаємодіють з іншими підприємствами. Крім цього, успішна діяльність на підприємствах на пряму залежить від системи менеджменту, котра повинна розкривати ефективний механізм їх функціонування і забезпечити реалізацію можливостей їх інституційного розвитку.

Використана література

1. SWOT-аналіз – основа формування маркетингових стратегій: Навчальний посібник / За ред. Л.В.Балабанової. – 2-ге вид., випр. і доп. – К. : Знання, 2005.–301 с. – (Вища освіта XXI ст.).

УДК 330. 8

Віталій Левицький, к.і.н., доцент

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕХІДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ

Vitalii Levytskyi

FEATURES OF TRANSITIONAL ECONOMICS SYSTEMS

Перехід від командно-адміністративного до демократично-ринкового суспільного устрою є специфічною ознакою розвитку сучасної України. Економічні системи, які перебувають на етапі переходу від централізовано-планової до ринкової системи економічної координації, є досить нестабільними. Великою мірою ця нестабільність сягає своїми витокami планових економік, які, досягнувши певного етапу свого розвитку, вичерпали можливості подальшого зростання при збереженні тих способів регулювання, що склалися. Це й спричинило наростання структурних диспропорцій. Проте жорсткість політичних надбудов зашкодила більшості соціалістичних країн проводити цивілізаційну модифікацію систем економічної регуляції, що, зрештою, призвело до революційних змін. Також значна частина кризових чинників виникла внаслідок здійснення саме стратегій економічних перетворень, а тому має трансформаційний характер.

Особливість перехідної кризи полягає в тому, що її чинники є успадкованими чи результатом зміни самих систем. Трансформаційна економічна система не містить внутрішніх механізмів, які забезпечують її повернення до стабільного стану (як це спостерігається у класичній ринковій економіці). Помітна недосконалість ринкового середовища, яка виявляється в нерозвиненості й спотвореному характері грошової системи, обмеженій мобільності ресурсів та слабкій фінансовій системі, нераціональності структури продуктивних сил, недосконалій законодавчій сфері тощо, не дає змогу державі реально контролювати наявні в країні ресурси. В той же час і

суб'єкти господарювання відчують дефіцит інформації для побудови ефективної економічної стратегії. Актуальність такої суперечності зростає через розбалансованість індивідуальних та групових інтересів, яка викликана різкими переміщеннями суб'єктів у соціальній ієрархії під час інституційних змін та розпадом встановлених раніше зв'язків. Така розбалансованість є характерною особливістю перехідних економік.

У зв'язку з цим економічні стратегії, що мають становити основу самовідтворення суспільної системи, потерпають від серйозних деформацій. Переслідуючи власні економічні інтереси (чи, у більш широкому контексті, інтереси власного виживання), суб'єкти входять у суперечність з інтересами інших суб'єктів як рівних собі в суспільній ієрархії, так і тих, що перебувають на інших "поверхах" останньої. Фактично, місце зруйнованої ієрархії планово-адміністративних відносин поки що не займає нова ієрархічна структура приватних суб'єктів економічних відносин, створення якої потребує значного часу і певних умов. Останнє й знаходить свій вияв у зростанні взаємного відчуження пересічних громадян, суб'єктів господарювання та держави.

Значною недосконалістю, особливо на початку трансформаційного процесу, є й сама держава як суб'єкт економічної стратегії. Це наслідки відсутності стійкої теоретико-методологічної бази, нестачі коштів, нестабільності політичної ситуації, яка часто перемагає економічну доцільність в державній політиці. Тому економічні суб'єкти застосовують екстрені заходи – скорочення дефіциту бюджету, врівноваження платіжного балансу, обмеження інфляції, регулювання валютного курсу, виконання нагальних соціальних зобов'язань. Це призводить до згорання та порушення послідовності економіко-політичних реформ, метою яких має бути побудова розвиненої стійкої ринкової економіки. Тому завданнями та пріоритетами економічної стратегії перехідних систем насамперед повинні стати стабілізація грошової, фінансової, бюджетної систем, економічна лібералізація, приватизація, реструктурування, розвиток ринкових інститутів. Тому лише зі становленням у країні відносно розвиненої ринкової системи господарські суб'єкти починають адекватно реагувати на сигнали ринку, формувати ефективні приватні економічні стратегії, з'являється можливість застосовувати традиційні регулятори економічної стабілізації. В перехідних економіках роль та місце держави полягає в постійній необхідності доводити легітимність свого існування та своєї політики. В цих умовах особливого значення набуває консолідація інтересів найбільш впливових економічних суб'єктів шляхом розподілу вигод, які одержано внаслідок економічного зростання. Як свідчить досвід держав, які провели трансформацію своїх економік, шлях до економічного успіху пролягає через застосування гнучких підходів до формування економічних стратегій, поєднання традиційних та специфічних заходів економічної політики, визначення чітких часових меж, в яких дані набори інструментів зберігатимуть ефективність, зміну інструментарію економічної політики відповідно до змін її об'єкта.

Економічну політику держави можна визначити як діяльність органів державної влади й управління щодо визначення стратегічної мети, напрямів, завдань і пріоритетів, засобів економічної тактики для їхнього досягнення, а також застосування цих засобів з метою забезпечення збалансованого, стабільного, суспільно прийняттого економічного зростання.

Тому стратегічною метою державної економічної політики є всебічний розвиток соціально-економічної системи та досягнення соціально-економічної стабільності, максимального добробуту суспільства. В цьому розумінні держава має ототожнювати себе з цілим суспільством, оскільки власне існування держави як елементу суспільної системи обумовлене стабільністю та гармонійним розвитком останньої. З іншого боку, головною функцією державної стратегії в перехідній економіці є впровадження схеми

суспільної поведінки, яка б сприяла знаходженню компромісу між інтересами економічних суб'єктів і пріоритетами, завданнями і напрямками економічної стратегії держави. Тому вона повинна будуватися з максимальним урахуванням сукупності корпоративних інтересів різного рівня.

Отже, сучасні виклики потребують розробки та втілення якісно нових пріоритетів економічної стратегії держави. З огляду на різновекторність, а в ряді випадків – полярність основних політичних сил та окремих верств населення України, легітимність цієї стратегії та її сприйняття більшістю громадян країни можуть бути забезпечені лише при її спрямованості на безумовне виконання положень Конституції України, забезпечення конституційних прав і свобод громадян. Завдання влади – обрати такі цілі та пріоритети, запропонувати такі засоби їхнього досягнення, за яких є можливим прийняття суспільством навіть тимчасового погіршення становища та ущемлення інтересів певних прошарків населення та економічних груп заради досягнення перспективних цілей.

УДК 331.101.3

Галина Левчунь, к.е.н., доцент

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна

СТВОРЕННЯ РИНКОВОГО МЕХАНІЗМУ МОТИВАЦІЇ ПРАЦІ З ВИКОРИСТАННЯМ МОТИВАЦІЙНОГО МОНІТОРИНГУ

Halyna Levchun

CREATION OF MARKET MECHANISM OF LABOUR MOTIVATION BY THE USE OF MOTIVATIONAL MONITORING

Мотивація трудової діяльності є одним із важливих чинників економічного зростання. Добре спланована система мотивації праці підприємства дозволяє суттєво підвищити ефективність роботи персоналу, збільшити обсяги продажу, покращити виробничий процес та обслуговування клієнтів. Донедавна питанню мотивації праці не приділялось належної уваги. Ігнорування проблем мотивації праці привело до зниження якості трудового потенціалу, падіння рівня життя населення. Відсутність мотивації – перший крок до занепаду фірми, оскільки невдоволений працівник не реалізує повною мірою свою продуктивну силу.

Постійні зміни у конкурентному середовищі, законодавчій базі, інтеграція у міжнародний простір обумовлюють необхідність переосмислення проблем трудової мотивації, яка могла б позитивно впливати на формування інноваційного підходу до розвитку підприємницької діяльності. Ефективна система мотивації праці персоналу повинна розвивати почуття належності до конкретної організації. Відповідне ставлення до праці та свідома поведінка визначаються системою цінностей працівника, умовами праці й застосовуваними стимулами. В Україні ще не сформований ефективний ринковий механізм мотивації праці. Спад виробництва, незацікавленість працюючих в одержуваних результатах стали наслідком функціонування існуючої системи мотивації праці. В нашій країні вирішальну роль у якісних змінах мотивації працівників різних сфер діяльності можуть мати такі фактори, як підвищення ціни на робочу силу, удосконалення системи управління працею, реформування організації оплати праці.

Провідна роль у процесі мотивації належить потребам людини, які розглядаються науковцями як сукупність трьох основних груп потреб: матеріальних, трудових і статусних. Тому й мотивацію можна поділити на матеріальну, трудову і